

Ryszard Skulski

Ś. p. Konstanty Wojciechowski

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 21/1/4, 511-512

1924/25

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

VI. WSPOMNIENIA POŚMIERTNE.

Ś. p. Konstanty Wojciechowski.

W dniu 16 lipca 1924 r. zmarł we Lwowie dr. Konstanty Wojciechowski, dyrektor gimnazjum im. St. Batorego, tyt. profesor Uniwersytetu J. K., długoletni członek, następnie wiceprezes Towarzystwa literackiego im. Adama Mickiewicza, współpracownik i członek redakcji „Pamiętnika Literackiego“.

Wyjątkowe zasługi Zmarłego dla szkoły i dla nauki polskiej zostały podniesione w szeregu okolicznościowych przemówień i nekrologów, w przedmowie do pośmiertnego wydania książki: „Henryk Sienkiewicz“ (pióra kuratora Stanisława Sobińskiego) i książki „Bolesław Prus“ (pióra prof. Józefa Kallenbacha), wreszcie w wydawnictwie Sekcji polonistycznej Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych we Lwowie p. t. „Cieniom Konstantego Wojciechowskiego“. Do tych głosów żałoby również i na tem miejscu dołączyć należy szczerzy głos głęboko odczutożo żalu z powodu przedwczesnej śmierci dzielnego pracownika na polu historii literatury. „Pamiętnik Literacki“ bowiem był dla Zmarłego najbardziej ulubionym terenem pracy. Tu ogłaszał obok długiego szeregu artykułów, notatek i wytrawnych recenzyj, przedewszystkiem wyniki badań nad powieścią polską, zajmując się ze szczególnem zamiłowaniem jej ideologią, analizą źródeł, techniką.

Konstanty Wojciechowski wytworzył u nas specjalny typ badania zagadnień techniki romansowej, typ przeważnie własny i oryginalny, jakkolwiek tu i ówdzie, zwłaszcza w studjach późniejszych zmodyfikowany książką Dibeliusa o technice romansu angielskiego. W tej dziedzinie prace naukowe Zmarłego cechowała zawsze umiejętność w stawianiu zagadnień, gruntowność i solidność w rozwijaniu tematu, jasność i przystępność wykładu, styl prosty a piękny. Z rozprószonych artykułów, przyczynków, potrafił Autor dać syntetyczny rzut „Rozwoju powieści w Polsce w latach 1776—1830“ (w Encyklopedji Polskiej Akademji Umiejętności), potrafił z nich zebrać materiał do źródłowych i wyczerpujących wstępów w wydaniach „Mal-

winy“, „Spekulanta“, „Kollokacji“, „Starej baśni“ i „Listopada“ (krakowskiej „Biblioteki Narodowej“).

Obok zagadnień techniki romansowej były jeszcze inne kompleksy zainteresowań Zmarłego, sięgające poza granice powieści. Należy tu praca habilitacyjna p. t. „Werter w Polsce“, w której Autor zajął się historją polskiego werteryzmu, podobnie jak kilkanaście lat później ulubioną dziedziną Jego badań stała się historją polskiego walter-skotyzmu; owocem badań w tym zakresie stała się rozprawa p. t. „Pan Tadeusz a romans Waltera Scotta“.

Dwie epoki miały szczególny powab dla Zmarłego; wracał do nich niejednokrotnie w wykładach uniwersyteckich i pracach naukowych: a to wiek oświecenia i czasy pozytywizmu. Szczęśliwi pisarze tych epok: Krasicki i Prus byli przedmiotem osobnych studjów. „Historyka i krytyka charakteryzuje często postać, pociągająca go do analizy badawczej. I przez zwiążanie z Prusem uplastycznia się także Konstancy Wojciechowski — naukowiec-społecznik, urodzony wychowawca, intelektualista o sercu wyjątkowem. Był człowiekiem z epoki pozytywizmu, a przez pozytywizm sięgał do wieku oświecenia. Łączył go z pozytywistami kult pracy, użyteczności społecznej i jasnej, rozumnej myśli“¹⁾.

Pod znakiem użyteczności społecznej powstawała przedewszystkiem działalność popularyzatorska Zmarłego. Jako sekretarz „Macierzy Polskiej“ (1901—1921) wydał popularne monografie o Kochanowskim, Uniwersytecie Jagiellońskim, Słowackim, Krasieńskim, Skardze, Krasickim i Dzieje literatury polskiej. Praca ta, niedostatecznie dotychczas oceniana, pozostanie na zawsze jedną z chlubnie zapisanych kart w działalności Zmarłego.

Obok pracy naukowej i obywatelskiej, trzecią równie ważną a może najważniejszą była praca na polu dydaktycznym. Jako nauczyciel szkół średnich był jeszcze w czasach zaborczych zasłużonym wydawcą wzorowych podręczników do nauki języka polskiego, a przytem inicjatorem nowych dróg i kierunków dydaktycznych. Z tych prób i usiłowań urosło monumentalne dzieło życia: „Język polski — wskazówki metodyczne“, w którym zamknął całą sumę nie tylko swych bogatych doświadczeń szkolnych ale i gruntownej wiedzy historyczno-literackiej.

Trudem życia, pojmowanego bardzo poważnie, kultem pracy i obowiązku, wielostronną a owocną działalnością, wystawił sobie Konstancy Wojciechowski pomnik, trwalszy do spizu!

Cześć Jego Pamięci!

Lwów.

Ryszard Skulski.

¹⁾ Juljusz Kleiner: Konstancy Wojciechowski jako badacz literatury polskiej w podanem wyżej wydawnictwie Sekcji polonistycznej T. N. S. W. we Lwowie.